

De provincie Utrecht is een van de voorlopers op het gebied van burgermetingen. Maar liefst vijfhonderd inwoners van de provincie fietsen namelijk rond met een snuffelfietskastje. Dat is een mooi iconisch project vindt gedeputeerde Van Muilekom, maar het is niet genoeg. Het moet geen gadget worden, maar leiden tot andere beleidsvorming en ander beleid.

Rob van Muilekom, gedeputeerde in Utrecht

‘Van iconen naar actie’

AUTEUR: JAN-WILLEM WESSELINK (FUTURE CITY FOUNDATION)
FOTOGRAFIE: ROB ACHET (PIKTSJERS)

Het is een van de meest iconische burgermeetinitiatieven in Nederland: de snuffelfiets. In de provincie Utrecht fietsen nu in totaal vijfhonderd mensen met een speciale sensor op hun fiets waarmee ze meten en registreren waar ze fietsen, hoe de wegkwaliteit is en hoe schoon de lucht is waar ze doorheen fietsen. Dat levert de provincie Utrecht, een van de initiatiefnemers, veel inzichten op. Gedeputeerde Rob van Muilekom is daar enthousiast over. Hij werd ooit opgeleid als milieukundige en nu staat hij aan de wieg van de veranderende werkwijzen in zijn vakgebied. Dat gebeurt grotendeels achter de schermen, maar juist de snuffelfiets geeft de verandering een gezicht. Het is een icoon. 'Het mooie van het snuffelfietsproject is dat iedereen het leuk vindt. Vorig jaar waren we op de Green Deal-bijeenkomst in Brussel en daar zie je tal van projecten en het gaat over veel geld en grote ambities. Wij presenteerden ons daar met de snuffelfiets. En hoe groots en abstract zo'n Green Deal ook is, je ziet dat de snuffelfiets enorm aanslaat, misschien wel juist omdat het tastbaar is. En dat is enorm belangrijk. Zo breng je het dicht bij de mensen.' Zeker voor een provincie is dat belangrijk, vindt de gedeputeerde. 'Ik heb ook in de gemeentepolitiek gezeten, in Amersfoort, en daar was het veel gemakkelijker om uit te leggen aan de burgers wat we deden. Het gaat meestal om zaken die dicht bij de mensen staan. Voor de provincie is dat lastiger.'

Koplopers zijn nodig

Iconen zijn dus belangrijk, maar mogen geen doel op zichzelf zijn. Het is geen gadget, het moet ook echt leiden tot een andere manier van burgerparticipatie

“Het mooie van het snuffelfietsproject is dat iedereen het leuk vindt”

en politieke beleidsvorming. 'Mensen doen mee omdat ze schone lucht belangrijk vinden en er invulling aan kunnen geven. Ze worden daardoor geïnteresseerd en gaan er over vertellen. Waarbij je erop moet letten dat

we hier wel te maken hebben met de koplopers, de vraag is hoe we veel meer mensen aangehaakt krijgen. Tegelijkertijd heb je ook kopgroepen nodig om stappen te maken.'

De politieke beleidsvorming verandert omdat inzicht leidt tot andere keuzes. 'Op dit moment hebben we gesprekken met Statenleden over de luchtkwaliteit die lastig te onderbouwen zijn. Ze willen inzicht hebben in hoe het echt zit. En dat is ook terecht. Als provincie investeren we veel geld in projecten om de luchtkwaliteit

“We investeren veel geld in projecten om de luchtkwaliteit te verbeteren, dan wil je ook weten of dat resultaat oplevert”

te verbeteren, dan wil je ook weten of wat je doet ook het goede resultaat oplevert.' Dat kan leiden tot een realtime omgevingsbeleid denkt hij. En de eerste stap daartoe is dat er aan de voorkant veel meer informatie is om keuzes zorgvuldig te maken. 'Schiphol zit bijvoorbeeld ook in mijn portefeuille Gezonde Leefomgeving. Dat is op zich wel een opvallende keuze natuurlijk, je had het ook in de portefeuille economie kunnen hebben, maar in Utrecht zien we dat anders. Vanuit de Provinciale Staten krijg ik vragen over Schiphol en het effect van het vliegtuigverkeer op de leefkwaliteit in de provincie. Voorheen bleef dat bij discussiëren, maar als je kijkt naar de data van fijnstof in de lucht, dan zie je dat fijnstof niet van vliegtuigen, maar van wegverkeer komt.' Daardoor kan je meer doelgericht debatteren vindt hij. Je kunt focussen op waar de echte overlast vandaan komt. Als je kijkt naar fijnstof moet je wat doen aan het wegverkeer. En als je kijkt naar de impact van het luchtvaartverkeer op de leefkwaliteit in de provincie, dan is de geluidsoverlast veel vervelender. 'Daar moet je dan je beleid op richten. Want dat is wel een echt gemeten probleem. Dan moet het veel meer gaan over waar en op welke tijden de vliegtuigen vliegen dan het exacte aantal.'

De politiek is daarbij wel belangrijk. 'Je hoopt dat als je mensen betreft bij de kwaliteit van de leefomgeving, ze ook hun gedrag aanpassen. Maar dat gebeurt alleen als ook de politiek actie onderneemt. Ik moet dus

bijvoorbeeld ook in gesprek met mijn collega die bezig is met mobiliteit om te zorgen dat hij de resultaten van het project meeneemt in zijn beleid. Dan leidt dat er hopelijk weer toe dat meer mensen de auto laten staan en met de fiets gaan.'

Actie ondernemen

Maar het snuffelfietsproject is slechts een van de projecten waar de provincie mee bezig is, vertelt Van Muilekom. Ook in het sociaal domein wordt bijvoorbeeld steeds meer gemeten om zo de leefkwaliteit te verbeteren. Dat gebeurt in de Vitale Wijkenaanpak en er wordt samengewerkt met verschillende gemeenten. De provincie wil daarbij weten hoe de leefkwaliteit en de tevredenheid van de inwoners, de gezondheid en de algehele sociaal-economische situatie verbeterd kan worden in deze wijken. Van Muilekom is enthousiast over deze aanpak. 'Neem het Soesterkwartier in Amersfoort, daar gaat in en om de wijk de komende jaren heel veel gebeuren. Wij willen veel gericht monitoren of we daarbij het goede doen voor de gemeente als geheel én voor de Soesterkwartierders in het bijzonder. En als we signalen krijgen dat dat niet zo is, willen we direct actie kunnen ondernemen. Een samenspel van gemeente, haar partners, provincie en rijk.'

Stap voor stap verandert de provincie zo in een daggestuurde organisatie. Niet alleen voor het interne proces, maar ook inhoudelijk. Voor de gedeputeerde is het dan ook logisch dat Utrecht een van de initiatiefnemers was van de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk

“Je brengt data samen die anders niet samen waren gekomen. Dat is direct een mooi resultaat”

Leven. 'Als dat ergens kan slagen is het in onze provincie. Wij zijn klein en compact en we huisvesten grote instituten als het RIVM en het KNMI, maar we hebben ook een academisch ziekenhuis en een vooraanstaande universiteit en hogeschool. Bovendien hebben we een initiatiefrijke bevolking en een politiek bestuur in provincie en gemeenten die dit willen. Ik zie ook dat

het ministerie dit interessant vindt. En je ziet dan al snel dat het een landelijk project is, wat ik erg goed vind. Want zo kan je van elkaar leren.' De Data- en Kennishub bestaat sinds het voorjaar van 2020 en leidt tot een nieuwe manier van samenwerking volgens Van Muilekom. 'De organisaties kenden elkaar natuurlijk

“Wij willen veel gericht monitoren of we het goede doen”

wel, maar daarbinnen werken nu nieuwe mensen met elkaar samen. Je brengt data samen die anders niet samen waren gekomen. Dat is direct een mooi resultaat.'

Volgens Van Muilekom is het ook een kwestie van de goede koppeling leggen. 'We waren al met de snuffelfiets bezig en met de Vitale Wijkenaanpak en we merkten dat we de Data- en Kennishub nodig hadden. Daarna is het vooral een kwestie van doen.'

- Rob van Muilekom is namens de PvdA gedeputeerde Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde Leefomgeving in de provincie Utrecht.
- Daarvoor was hij 4 jaar Statenlid en daarvoor raadslid en wethouder in Amersfoort.
- Van Muilekom komt uit het vak waar hij nu politiek op voert. Hij is opgeleid als milieukundige en planoloog en werkte ooit ook voor de provincie als afdelingsmanager Stedelijke Ontwikkeling en Quartiermaker Projectbureau Gebieden.
- Het Snuffelfiets project (zie ook pagina 168) startte in 2018 en de pilot stopt begin 2021.
- Meer informatie is te vinden op www.snuffelfiets.nl.